

Eurojunat ja teollisuus*

ERIK FORSMAN

1. ETA parantaa teollisuuden toimintaedellytyksiä

Suomen teollisuus on alusta lähtien johdonmukaisesti tukenut Suomen hallituksen ponnisteluja mahdollisimman laaja-alaisen yhteistyösopimuksen aikaansaamiseksi EY:n ja EFTAn välille. Tähän on ollut monia luonnollisia syitä. Ensinnäkin EY ja EFTA ovat teollisuuden tärkeimmät markkina-alueet. Ulkomaankaupastamme kaksi kolmannesta käydään EY- ja EFTA-maiden kanssa. Suorista suomalaissijoituksista kolme neljäsosaa suuntautuu Länsi-Eurooppaan. Yksistään EY:n osuus viennistämme ja suorista sijoituksista oli 46 prosenttia vuonna 1990. Teollisuudelle on siten keskeisen tärkeää, että sen markkina- ja kilpailuusemat päämarkkinoilla voidaan säilyttää markkinoiden muuttuessa.

Teollisuus on tyytyväinen siitä, että EY:n ja EFTAn välinen sopimus Euroopan talousalueesta on nyt saatu neuvotelluksi valmiiksi. Sopimus oli itse asiassa EFTAn ainoa keino päästä osallistumaan heti v. 1993 alusta EY:n sisämarkkinoihin. Vastaavasti EY:n näkökulmasta ETA-sopimus laajentaa sen sisämarkkinat kaikkiin EFTA-maihin, eräillä sektoreilla tosin useampivuotisten siirtymäkausijärjestelyiden perusteella.

ETA-sopimus tuo mukanaan runsaasti sellaisia elementtejä ja vaikutuksia, jotka toisaalta parantavat teollisuuden toimintaedellytyksiä

viennissä ja ulkomaanoperaatioissa ja toisaalta tehostavat avautumista ja kilpailun toimivuutta omilla markkinoilla. Keskeisen tärkeätä on, että kaikki tämä tapahtuu vastavuoroisella ja tasapuolisella tavalla sopimusosapuolten välillä. Kaiken tämän seurauksena ETA-alueen kilpailuehdot yhdenmukaistuvat, yritysten rahoitusmahdollisuudet ja niiden tarvitsemien palvelujen hankinnat monipuolistuvat ja helpottuvat, ihmiset voivat vapaasti liikkua yli ETAn sisäisten rajojen samalla kun yritysten tuotanto- ja investointitoiminta kansainvälistyy ja eurooppalaistuu. Nykyistä huomattavasti avoimemmassa kilpailutilanteessa Euroopan markkinamuutokset ja -operaatiot tulevat välittömästi joko suoraan tai epäsuoraan heijastumaan yritystemme toimintaan. Suljetun talouden ajat ovat lopullisesti ohi.

2. ETA ylimenokauden järjestelmä

Teollisuus on toki jo kauan ollut tietoinen siitä, mitä Länsi-Euroopan integraatiokehitys jatkuessaan ja syventyessään teollisuudelle merkitsee. Vaikka ETA-sopimus antaakin teollisuudelle ja talouselämälle operatiivisesti pitävän kytkennän EY:n sisämarkkinoihin, ei se kuitenkaan takaa teollisuudelle pitkällä aikavälillä yhdenvertaista asemaa EY-teollisuuteen verrattuna. Haitat ilmenevät investointitoiminnan alueella, talouspoliittisessa toimintaympäristössä sekä sisämarkkinaohjelman ulkopuolisessa taloudellisessa yhteistyössä.

ETA ei myöskään kata maataloutta, mikä

* Kommenttipuheenvuoro Kansantaloudellisen Yhdistyksen kokouksessa 29. 10. 1991.

vaikuttaa kielteisesti koko kansantalouden ja myös teollisuuden rakennekehitykseen.

Vaikutusmahdollisuudet EY:n päätöksentekoon ovat myös ETAn pohjalta olennaisesti heikommat kuin EY:n täysjäsenyyden perusteella. On selvää, että vastaavasti ETA ei pysty sitomaan EFTA-maita ei-toivottuihin EY-päätöksiin. Mutta mikä on tulevaisuudessa toivottavaa ja mikä ei, on vaikea tällä hetkellä arvioida. Pikemminkin pitäisi puhua siitä, mikä on meille välttämätöntä, mahdollista ja tavoiteltavaa.

Merkittävistä ETAn ja EY-jäsenyyden välisistä eroista mainittakoon vielä kauppapolitiikka. Tavarakaupan alueella EY on tulliliitto, ETA vapaakauppasopimus. Täten ETA-alueen sisäisessä kaupassa tarvitaan edelleen tiukempia rajamuodollisuuksia ja alkuperäsääntöjä kuin EY-alueella. Lisäksi EFTA-maiden tuontisuoja kolmansia maita kohtaan on EY:tä heikompi, eräitä poikkeuksia lukuunottamatta.

Ainoa selvä ETA-etu täysjäsenyyteen nähden on se, ettei EFTAn tarvitse myötävaikuttaa EY:n budjettiin. Koheesiorahastokustannus on toki moninverroin täysjäsenyyskustannusta halvempi ratkaisu.

Lyhyesti sanottuna teollisuus ei pidä ETA-sopimusta pitkällä aikavälillä riittävänä, vaan tarpeellisena ja tärkeänä ylimenokauden järjestelyinä, jonka aikana teollisuuden on sopeuduttava niin pitkälle ja nopeasti kuin suinkin mahdollista eurooppalaiseen avoimeen talous- ja kilpailujärjestelmään.

3. Teollisuuden periaatepäätös

Teollisuus teki lokakuun alussa periaatepäätök-

sen, jonka mukaan Suomen tulisi hakea EY-jäsenyyttä mahdollisimman pikaisesti siten, että varmistamme mahdollisuutemme aloittaa täysjäsenyysneuvottelut samassa tahdissa Ruotsin ja Itävallan kanssa. Viimeisten tietojen mukaan nämä jäsenyysneuvottelut käynnistynevät odotettua aikaisemmin.

ETAn ja EY-jäsenyyden väliset taloudelliset erot ovat sitä suuremmat mitä syvemmäksi EY:n integraatio kehittyy. Tärkeimpiä integraatiosuuntauksia tässä suhteessa ovat EY:n suunnitelmat talous- ja rahaliiton sekä poliittisen unionin muodostamiseksi. Talous- ja rahaliiton eduista Suomi pääsee osalliseksi vain EY-jäsenenä. EMUn edut suomalaisille yrityksille olisivat suuret mm. valuuttariskin ja valuuttojen vaihtokustannusten poistumisen ja järjestelmän korkotasoa madaltavan vaikutuksen takia.

EY-jäsenyyden mukanaan tuoma talouspolitiikan harmonisointi vakauttaisi yritysilmasto, hillitsisi teollisuuden sijoituksia EY-alueelle sekä tukisi kotimaista investointitoimintaa ja talouskasvua. Suomen talous-, teollisuus- ja rahapolitiikka voidaan EY:hyn kuulumatta kehittää myös omin toimenpitein. Tämä vaikuttaa kuitenkin paljon epätodennäköisemmältä kuin EY-jäsenyyden pohjalta, joka pakottaisi pitkällä aikavälillä kestäviin talouspoliittisiin ratkaisuihin.

Suomalaisten teollisuusyritysten Eurooppa-imago, syrjimättömyys ja täysin tasavertainen kohtelu EY-alueella voidaan pitemmällä aikavälillä saavuttaa vain EY:n täysjäsenyyden avulla.

Suomi ehtii eurojunaan jos halua ja tahtoa riittää. Teollisuus uskoo, että kumpaakin löytyy. Eurojuna on pikajuna eikä paikallisjuna.